

Sygn. akt II UK 519/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku N. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.
o interpretację,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanego organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 maja 2017 r., III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] w sprawie z wniosku N. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ż. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G. o interpretację,

oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 21 października 2016 r.

W stanie faktycznym sprawy, decyzją z dnia 22 grudnia 2015 r. organ rentowy - na podstawie art. 10 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.) w związku z art. 83d ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej „ustawa systemowa”) - uznał za nieprawidłowe stanowisko wnioskodawcy w przedmiocie ustalenia wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe. W uzasadnieniu wskazano, że stopa procentowa składki jest ustalana płatnikowi składek i nie zawiera przepisów szczególnych, które regulowałyby możliwość sukcesji uprawnienia do posługiwania się określoną wartością stopy procentowej składki, jaka obowiązywała innego płatnika nawet powiązanego organizacyjnie z wnioskodawcą. Obowiązek posługiwania się w danym roku składkowym określoną wysokością stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe nie może być postrzegane, jako zobowiązanie, czy uprawnienie, które przechodziłoby na następcę prawnego, ponieważ obowiązek posługiwania się określoną wysokością stopy procentowej wynika wprost z ustawy i nie jest to prawo, czy uprawnienie przysługujące danemu płatnikowi. Płatnik spełniający określone warunki jest zobowiązany do stosowania danej wysokości stopy procentowej składki, a zobowiązanie to wygasa wraz z ustaniem pełnienia funkcji płatnika albo zakończeniem danego roku składkowego. Od nowego roku składkowego obowiązująca płatnika stopa procentowa składki jest ustalana na nowo. Dopuszczenie zasady sukcesji wysokości stopy procentowej składki oznaczałoby, że płatnik stosowałby stopę procentową składki, której wysokość nie byłaby powiązana z sytuacją faktyczną danego płatnika i nie miałyby uzasadnienia w przepisach ustawy określających sposób jej ustalania.

B. N. był zarejestrowany, jako przedsiębiorca z dodatkiem do firmy „[...] N.” od 1997 r. do dnia 4 listopada 2015 r. W dniu 15 października 2015 r. złożył oświadczenie o przekształceniu przedsiębiorcy w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą N. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż. (akt notarialny sporządzony przez notariusza L. T. Repertorium A nr [...]), a w dniu 5 listopada 2015 r. doszło do wpisania tej spółki do Rejestru Przedsiębiorców

Krajowego Rejestru Sądowego. W rubryce rejestru „sposób powstania spółki” wpisano wzmiankę o przekształceniu przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną wykonującego we własnym imieniu działalność gospodarczą w jednoosobową spółkę kapitałową. Przekształcenie nie spowodowało zmiany przedmiotu działalności. Spółką nie zatrudniła też większej liczby pracowników. Nie zaistniały również zdarzenia istotne z punktu widzenia kategorii ryzyka.

Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i uznał za prawidłowe stanowisko wnioskodawcy w przedmiocie ustalenia wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe (pkt 1) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 4800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego (pkt 2). W ocenie Sądu Okręgowego, zgodnie z art. 584² § 1 i 2 k.s.h. na skutek przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę kapitałową spółce przekształconej przysługują wszystkie prawa i obowiązki przedsiębiorcy przekształcanego, a spółka przekształcona pozostaje podmiotem w szczególności zezwoleń, koncesji oraz ulg, które zostały przyznane przedsiębiorcy przed jego przekształceniem, chyba, że ustawa lub decyzja o udzieleniu zezwolenia, koncesji albo ulgi stanowi inaczej. Skutkiem przekształcenia przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną w spółkę kapitałową jest przynajmniej *quasi* kontynuacją (ciągłość niektórych praw i obowiązków). Następstwo prawne polega w tym wypadku na wstąpieniu nowo utworzonej spółki we wszystkie prawa i obowiązki związane z prowadzoną działalnością gospodarczą (por. A. Kidyba komentarz do art. 584² k.s.h., LEX). Nie jest to przejaw likwidacji przedsiębiorstwa, wygaśnięcia jego uprawnień, a spółka pozostaje podmiotem na przykład zezwoleń, koncesji, ulg, który służyły przedsiębiorcy przed przekształceniem. Skoro wyliczenie to jest przykładowe, zdaniem Sądu nie ma powodu do odmiennego traktowania należności składkowych. Korzystanie przez spółkę z uprawnień poprzednika może mieć miejsce w wypadku, gdy nie doszło do zmiany okoliczności określonych w art. 28 art. 29 i art. 30 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1396 ze zm., dalej „ustawa wypadkowa”), a brak takiej zmiany nie był w rozpatrywanej sprawie kwestionowany przez organ rentowy. Sąd pierwszej instancji przywołał także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2010 r., I UK 8/10 (OSNP 2011 nr 21-22,

poz. 279), w którym stwierdzono, że osobowa spółka jawna, do której wkład na pokrycie udziałów w postaci swojego przedsiębiorstwa wniosła osoba fizyczna, zachowuje prawo do opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe według stopy procentowej obowiązującej tę osobę fizyczną, jeżeli nie ustalono zmiany okoliczności, o których mowa w art. 28 art. 29 i art. 30 ustawy wypadkowej.

Oddalając apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne jak i ich ocenę prawną, dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, uznając, że nie budzi wątpliwości, iż powstała z przekształcenia działalności gospodarczej B. N. - będącego osobą fizyczną, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest jednoosobową spółką kapitałową. Jest zatem spółką, o której mowa w § 4 art. 93a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 800 ze zm. dalej „Ordynacja podatkowa”), która wstąpiła we wszelkie przewidziane w przepisach uprawnienia podatkowego prawa i obowiązki z przekształcenia osoby lub spółki. Wobec tego należało uznać, że prawo wstąpienia dotyczy też należności z tytułu składek. Sąd przywołał w tym zakresie orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., I UK 358/11 (OSNP 2013 nr 9-10, poz. 116) oraz z dnia 20 marca 2009 r., II UK 292/08 (OSNP 2010 nr 19-20, poz. 247).

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie prawa materialnego – art. 93a § 4 Ordynacji podatkowej w związku z art. 24 ust. 2 oraz art. 31 ustawy systemowej poprzez niewłaściwe zastosowanie, oraz art. 584² § 1 i 2 k.s.h. w związku z 28 ust. 2 ustawy wypadkowej i art. 15 ust. 2 ustawy systemowej poprzez niewłaściwe zastosowanie. Pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

W odpowiedzi na skargę pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie trzeba przypomnieć, że stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (jak w rozpatrywanej sprawie). Tym samym - w ocenie Sądu Najwyższego, w ramach niezakwestionowanych ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie miał zastosowanie art. 93a § 4 Ordynacji podatkowej, który przewiduje, że jednoosobowa spółka kapitałowa powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną wstępuje w przewidziane w przepisach prawa podatkowego prawa przekształcanego przedsiębiorcy związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, z wyjątkiem tych praw, które nie mogą być kontynuowane na podstawie przepisów regulujących opodatkowanie spółek kapitałowych. Nowo powstała spółka wstępuje we wszelkie prawa i obowiązki przewidziane w przepisach prawa podatkowego oraz - zgodnie z odesłaniem zawartym w art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - we wszelkie prawa i obowiązki przewidziane w przepisach ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które dotyczą przekształconego przedsiębiorstwa poprzednio prowadzonego przez osobę fizyczną.

Tego typu uniwersalne przekształcenie organizacyjno-prawne stanowi kontynuację dotychczasowego przedsiębiorstwa w zmienionej formie organizacyjno-prawnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, która jest uniwersalnym sukcesorem prawnym osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, w każdym zakresie praw i obowiązków podatkowych, a z mocy odesłania do art. 93a Ordynacji podatkowej zawartego w art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - także w zakresie praw i obowiązków dotyczących należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, w tym na ubezpieczenie wypadkowe. Nowopowstała spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jest w wymienionych zakresach sukcesorem prawnym osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, zachowuje zatem prawo do opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe według dotychczasowej stopy procentowej. Zmiana tej nadal obowiązującej stopy procentowej składek na ubezpieczenie wypadkowe w dotychczasowej wysokości może być dokonana tylko w razie wystąpienia

okoliczności istotnych z punktu widzenia zmian ryzyka wypadkowego. Wymaga to stwierdzenia innego poziomu zatrudnienia osób ubezpieczonych, zmiany lub poszerzenia rodzaju prowadzonej działalności, które łączą się z innym poziomem występowania zagrożeń (ryzyk) wypadkowych oraz skutków tych zagrożeń, albo stwierdzenia nowych istotnych z punktu widzenia ubezpieczenia wypadkowego ryzyk, które ujawniły się w związku z przekształceniem organizacyjno-prawnym prowadzonej pozarolniczej działalności. Żadnych tego typu okoliczności organ rentowy nie ujawnił w skardze kasacyjnej, która ponadto nie zawierała proceduralnych podstaw zaskarżenia, a tylko takie mogłyby potencjalnie umożliwić kasacyjną weryfikację tego typu istotnych okoliczności sprawy z punktu widzenia legalności i zasadności zmiany stopy procentowej składek na ubezpieczenie wypadkowe. W szczególności organ rentowy nie wykazał, że w związku z przekształceniem organizacyjno-prawnym po stronie wnioskodawcy doszło do zwiększenia liczby osób ubezpieczonych (art. 28 ustawy wypadkowej), ani że wnioskodawca został przeniesiony (zaliczony) do innej grupy działalności PKD ujętej w rejestrze REGON (art. 29) lub że zmieniły się kategorie ryzyk wypadkowych uzależnione od wskaźników częstości zdarzeń lub zagrożeń wypadkowych, w tym ich skutków (art. 30 tej ustawy), które wymagały lub usprawiedliwiały podwyższenie dotychczasowej stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe z tytułu zwiększonego ryzyka wystąpienia zdarzeń lub zagrożeń wypadkowych (art. 33 tej ustawy). Organ rentowy zarzucił w skardze kasacyjnej jedynie naruszenie art. 93a § 4 ordynacji podatkowej oraz art. 584² § 1 i 2 k.s.h., uznając że przepisy te nie stanowią podstawy do zastosowania „sukcesji” składki na ubezpieczenie wypadkowe przy przekształceniu osoby fizycznej prowadzącej działalność pozarolniczą w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

Pogląd ten nie zasługuje na aprobatę, zwłaszcza w świetle powoływanego i w uzasadnieniach Sądów obu instancji i w skardze kasacyjnej ustalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawie tzw. „sukcesji” stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe, które można uzupełnić o stanowisko zajęte w wyroku z dnia 13 grudnia 2018 r., I UK 370/17. W wyroku tym przyjęto, że wstąpienie nowego płatnika w prawa i obowiązki płatnika dotychczasowego w danym roku składkowym, na mocy art. 93 § 1 i 2 ustawy - Ordynacja podatkowa,

odnosi się do zachowania w tym roku składkowym ustalonej wysokości składek na ubezpieczenie wypadkowe tylko tych ubezpieczonych, wobec których w wyniku połączenia spółek (art. 492 k.s.h.) nastąpiła zmiana płatnika.

Powyższe rozstrzygnięcia w pełni aprobuje skład orzekający w rozpoznawanej sprawie, uznając, że nie ma podstaw do innego traktowania w tym zakresie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powstałej z przekształcenia działalności gospodarczej. Innymi słowy spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (spółka kapitałowa) powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorcy, będącego osobą fizyczną, zachowuje uprawnienia do opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe według stopy procentowej obowiązującej jej poprzednika prawnego (tego przedsiębiorcę) – art. 584² § 1 k.s.h., art. 93a § 1, 2 i 4 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Nie podzielając więc zarzutów i wniosków kasacyjnych, Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., uwzględniając taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika organu rentowego zgodnie z § 2 pkt 5 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265).